

Šiame numery:

Gelbėkimės iš primityvėjimo.
Žmogaus ir paukščio draugystė:
apie poetą Henriką Nagį
jo naujos knygos proga.
Jurgio Jankaus "Anapus rytojaus"
romano sutiktuvės Rochesteryje.
Henriko Nagio eilėraščiai.
Aloyzo Barono romano ištrauka.
Nauja Dariaus Lapinsko opera
baigta: pokalbis su kompozitorium
apie operos genezę ir pobūdį.
Nauji leidiniai.

Kertinė Parasė

Gelbėkimės iš primityvėjimo

Jautresnis skaitytojas čia turėtų būti krūptelės iš nustebimo ir paklaus: argi mes galime primityvėti, kai turime jau daugiau kaip 700 metų subrendusį valstybinį, kaip minime Vilniaus universiteto 400 metų sukaktį, kai čia išeivijoje turime netoli šimto Rašytojų draugijai priklausančių rašytojų, nesuskaičiuojamą gausą dailininkų, mokslininkų, koncertuojame, statome net operas, kai tiek įvairių renginių su kultūrinėmis etiketėmis.

Turint mintį, kad net savo žemėje gyvenančiose laisvose tautose, amžiams slenkanč, būdavo tai kūrybinio pakilimo, tai nuosmūgio laikotarpiai, tai jau labiau išeivijoje nuosmūkinis ir tuo pačiu visų sričių primityvėjimo pavojus yra šiuo metu labai akivaizdus. Sakysim, visuomeninio darbo šandieniniame nesukalbėjime, kenkime kitam, tiesiog suirutėje, nuosmūgio terminas būtų net per daug švelnus.

Kad ir kultūrinėje išeivijos veikloje nėra viskas taip, kaip turėtų būti, liudija ir situacijos atskirose kolonijose, ir blaiviau galvojančios spaudos užuominos. Ilustracijai čia norime paminėti š. m. balandžio 5 d. "Tėviškes žiburių" vedamojo kai kurias mintis: "Net ir gausiose lietuvių gyvenvietėse kultūriniai renginiai darosi retesni ir mažiau lankomi. Pradeda įsigalėti vakarieniškos, balia, kuriuose vyrauja karnis, gūrkšnis, šokis, o kultūrinė programa tampa tik priedu, ir tai tik pramoginio pobūdžio. Tai ženklas, kad kultūrinis domesys mažėja, o pramoginis didėja. Aišku, pramoginiai renginiai taip pat reikalingi, ypač vienatvės šoms telkti, bet jie neturėtų užimti viso veiklos ploto ir išstumti kultūrinius renginius. Tikrasis tautos veidas pasirodo ypač kultūriniais renginiais, kuriuose išryškėja kūrybinės jėgos, keliančios savąją visuomenę į aukštesnę gyvenimo pakopą. Be kultūrinių renginių mūsų visuomenė liktų skurdi, primityvi, atsiliku-

si gyventojų grupė.

Kad kultūriniai mūsų renginiai neišnyktų, visų pirma turime sudaryti pastovias sąlygas kultūrininkams reikšti. Juk negalime tikėtis, kad išaugtų poetai, muzikai, dailininkai, dainininkai, aktoriai, šokėjai... ant plikos uolos. Jiems visų pirma reikia visuomenės dėmesio. Jei seniau svarbiausias dalykas buvo doleris, tai dabar — doleris visuomenės. Jeigu ji nesidomi savo teatru, kaip šis gali gyvuoti! Jeigu tautiečiai nesidomi dailė, kaip gali dailininkas rengti parodas! Jeigu žmonės neina į koncertus, kaip gali dainininkas išeiti į sceną! Tik tada, kai menininkas jaučia, kad lietuviškoji visuomenė yra jo atrama, laukianti kaip sūnaus ar dukters savo namuose, ryžtasi kurti bei dirbti savajai tautai. Dėl to visuomenės nusiteikimas saviesiems menininkams yra lemiantis. Tie mūsų tautiečiai, kurie moja ranka į kultūrinius renginius ir pasilieka prie televizijos, skriaudžia ir savo menininkus, ir rengėjus, ir savąją tautą. Jie neigdo savųjų kultūrinių pajėgų ir tuo būdu skurdina lietuviškąją visuomenę. Jeigu taip visi darytų, mes turėtume daug televizijos žiūrovų, bet neturėtume jokio kultūrinio gyvenimo, iškeliančio mus iš skurdaus primityvumo".

Iš savo pusės galėtume pridėti, jog neužtenka vien kultūrinio renginio etiketės. Svarbiau yra to renginio turinys ir jo kūrybinė vertė. Kultūrinių iškabų pastaraisiais metais ypač netrūksta. Įvairios popietės, vakaronės, susirinkimai, susibūrimai, jubiliejaus labai mėgsta prisiegti kultūrinę etiketę. Tuo tarpu sukvietieji būna tik valgydinami, o jeigu dar kas ir pridėdama kultūros vardan, tai priedas neretai būna tokio lygio, kaip 19-tame šimtmetyje mūsų kluoniniuose vakarieliuose. Tuo nenorime sumažinti reikšmės anų, prieš šimtą metų vykusių, lietuvių kluoninių vaidinimų bei vakaronių. Kai anksčiau ir tokių nebuvo, jų at-

ŽMOGAUS IR PAUKŠČIO DRAUGYSTĖ

Henriko Nagio naujos poezijos knygos "Prisijaukinsiu sakalą" proga

KAZYS BRADŪNAS

Henrikas Nagys, PRISIJAUKINSIU SAKALĄ. Išeido AM & M Publications / Algimanto Mackaus Knygų leidimo fondas 1978 m. Chicagoje. Knyga apipavidalino Vytautas O. Virkau. Spaudė M. Morkūno spaustuvė Chicagoje. Kongreso bibliotekos katalogo numeris: 78-64884. Tiražas — 700 egz. Knyga kietais viršeliais, 70 psl., kaina 6 dol. gaunama ir "Drauge".

Rašyti šiandien man apie Henriką Nagį labai sunku, kai kuriais atžvilgiais gal ir nepatogu, kaip kartais būtų sunku kalbėti viešai apie savo broli. Ar tokiais broliais esame? Mano akimis žiūrint — TAIP. Tegu ir ne kraujo giminystės prasme, tegu tik metaforine prasme. Bet kalbant apie poeziją, ta metafora gali būti kur kas daugiau negu kraujo giminystė. Bent aš taip jaučiu, jog abudu turime bendrąją motiną Poeziją ir bendrąjį tėvą egzilinį Likimą. Todėl ir nelengva rašyti ar kalbėti broliui apie broli.

Ypač varžausi dar ir todėl, kad brolio įvaizdis Nagio poezijoje nėra tik šlap sau atsitiktinis. Tai žodis, kuris jo poezijos vizitinėje kortelėje yra jei ne visa pavardė, tai bent tos pavardės, morfologiškai kalbant, šaknis. Iš tikrųjų visose šiose Nagio knygose brolio sąvokai poetiškai ryškinti paskirti bene gražiausieji posmai. Be šio, kone apeiginio žodžio neapsieina ne tik eilėraščių antraštės, bet ir knygų pavadinimai, kaip, sakysim, "Broliai balti aitvarai".

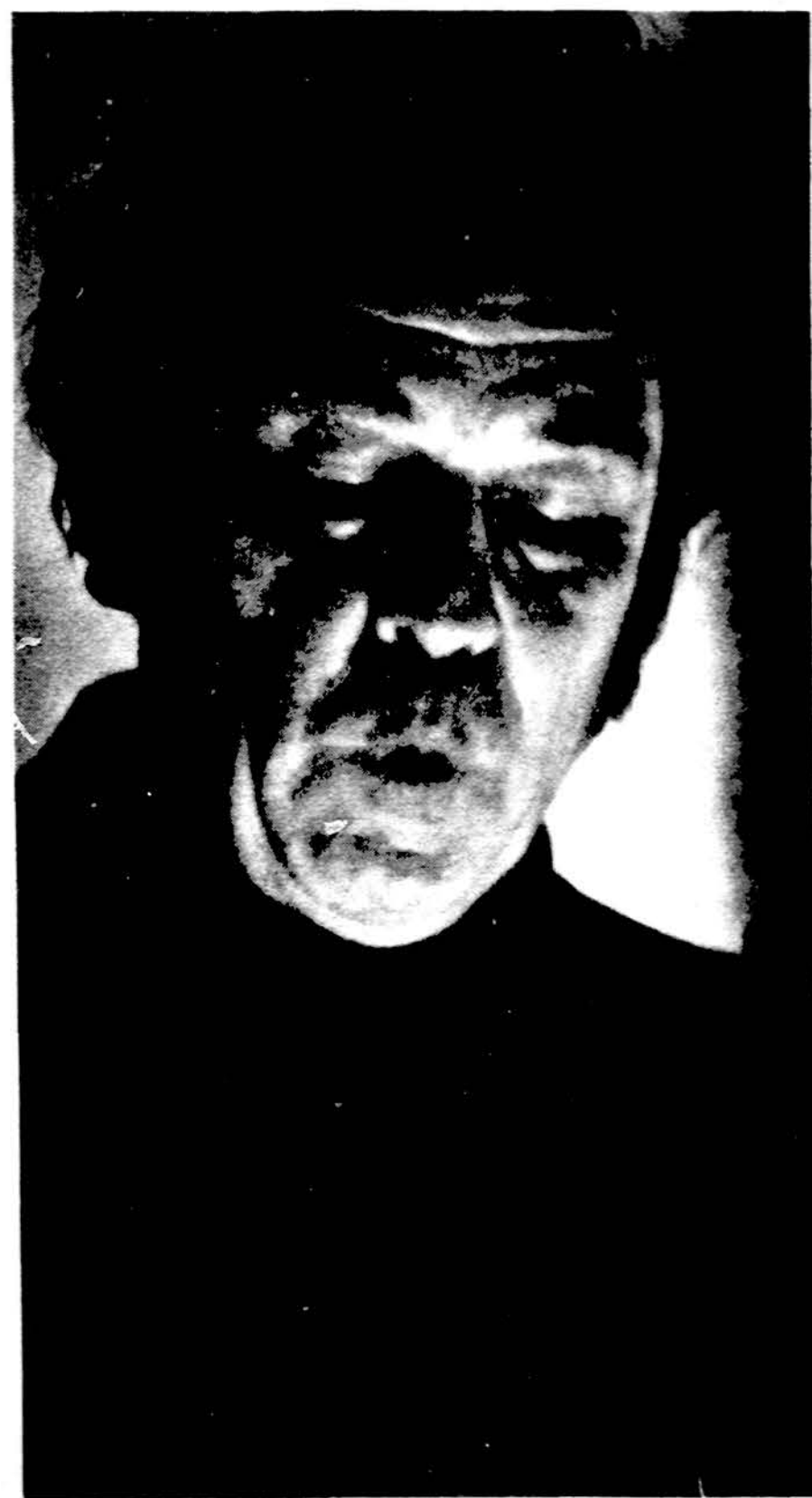
Bet broliautis su lietuviškuoju aitvaru, tai kaip graikiui Homerui giminiotis su dievais. Tačiau tai dar nereikia atsakyti dvasinės giminystės su žmonėmis. Nagys jos ir neatsako. Ne vienu atveju visos jo knygos tiesiog kupa broliška meile kiekvienam žmogui, ypač lietuviui, o dar labiau žemaičiui. Tad visi galime įjausti poeto Henriko Nagio baltą, o tada ir man bus drąsiau čia kalbėti kaip vienam iš visų tokių pat.

Proga apie Nagį kalbėti yra naujausioji poeto Henriko knyga "Prisijaukinsiu sakalą", išleista

kone poeto šešiasdešimtmečio sukaktuvėse: kitamet — 1980-tais Henriku Nagiui sueis 60 metų. Išvydę jį kur nor literatūros vakaruose ar jo paties rečitaliuos, tikriausiai tuo netikėsite. Nepražils, be barzdos, tiesus ir lieknas, skardaus ir sodraus balso, gyvastingai visa dvasia atsidažęs poezijai, bet nevengias ir visuomeninės kultūrinės veiklos — argi šitoks gali būti prie 60 metų slenkščio? Tai labiau atrodo vienas iš mūsų jaunųjų poetų!

O su tais jaunaisiais poetais čia išeivijoje egzistavo kone anekdotiška situacija. 1946 metais Vokietijoje buvo paskirtos keturios pirmosios lietuvių literatūros premijos išeivijoje. Visos keturios poezijai: Bernardui Brazdžioniui ir trimis būsimiems žemininkams — Henriku Nagiui, Alfonsui Nykai — Niliūnui ir man. Visa trejukė dar buvo gana jauna, tad spauda, norėdama ją atskirti nuo Brazdžionio kartos, pradėjo mus vadinti jaunaisiais poetais. Ir tas vardas taip prilipo, kad, net 40 metų slenkstį visiems trims jau perkopus, dar vis mus glostydavo jaunųjų poetų epitetai. Ačiū Dievui, kad pagaliau atsirado bent kiek jaunesnė Mackaus, Liūnės Sutemos, Danguolės Sadūnaitės, Vitalijos Bogutaitės poetų karta ir mus tris, kaip skraidantį olandą, išvadavo iš amžinos jaunystės malonaus praeiksmo.

Tačiau linksmai kalbant, nereikia užmiršti ir Henriko Nagio, kaip poeto, egzilių tragikos. Ką tai reiškia poetui, dar 25 metų nesulaukus, išvykti iš savo gimtosios žemės ir svetimuose paversiuose prieti 60 metų slenkstį. Juk tai viskas gyvenimas svetur. Ir beveik be vilties grįžti namo. Juk tai gyvenimas didžia dalimi be normalaus kultūrinio užnuogario, be ryškesnio intereso poezijai visuomenėje. Tavo knygoms paštai ir mutinės užtvėrė kelius tėvynei, tavo pavardė ir tavo eilėraščiai neminimi nei tenyktėje spaudoje, nei dedami į antologijas, nei aptariami kritikos knygose. Tačiau rašančiųjų plunksnose ir ten jaučiama tavo

Henrikas Nagys skaito savo poeziją

Nuotrauka Vytauto Maželio

įtaka. Ne vienas tenykčių kritikos imamas girti už tą ar kitą radimą bei naujumą, o ta naujoji literatūra, nepastudijuota, neįkuriuota akademiniu žvilgsniu į lietuvių literatūros raidą. Kai su tais išeivijos rašytojais mes čia kasdien pro vienas kitą skvernsi ir alkūnėmis braukomės, atrodo, kas čia iš tokių pat, kaip ir mes, žmonių begali gero ir būti. Ar tik ne lietuviškas charakteris būdinga labiau respektuoti ir vertinti tą, kas mums yra svetimėnis arba nuo mūsų kasdienybės toliau. Todėl ir savo žionyčių institutų ir visokių asociacijų suvažiavimų literatūrinės paskaitos, liečiančios išeivijos literatūrą, gana retos, bent retesnės negu apie šandienyškiausio okupuotos Lietuvos rašytojus, nes sapne nelaukiant, kad okupantai vilniečiams leistų atsilyginti tuo pačiu. Tokioje situacijoje išeivijos rašytojas — poetas ir pasilieka uždraustas tėvyneje ir ignorojamas čia įvairių studijinių suvažiavimų katedrose. Nesu girėdęs, kad tokių gražių vardus prisikergusių suvažiavimų programose būtų buvęs ir akademino pobūdžio paskaita apie Nagio kūrybą. Sakau tai todėl, kad bent kiek pajustume, kaip turi jaustis brandus išeivijos poetas — rašytojas šitokiame sąmo-

ningame ar nesąmoningame jo ignoravime,

Lieka bent viena paguoda — prisiskverbti tėvynei. Kiek turio patikimų ir tiesioginių žinių, išeivijos poetų kūryba pasiekia skaitytoją įvairiais keliais ir Lietuvoje. Ji ten plinta samizdatiniu būdu, išstus poezijos rinkinius, net čia išleistas antologijas tiesiog ranka nusirašant. Žinau, kad ten nusirašinėjamas ir Nagys. Kuo čia tad savo kryptimis ir keliais kitokia mūsų egzils poeto kūrybos dalia, lyginant su prieš pusantro šimtmečio taipgi egzilyje klestėjusią lenkų poeziją. Ir saldumas ir kartybės tos pačios. Tik lenkai šiandien jau žino jos vertę, o mes dar ne, nežįuriame, o ainių taip ir nenorime užsieti. Todėl nūdien ir mūsų egzils poetas gali bent dalinai guostis tik Adomo Mickevičiaus 1833 metais Paryžiuje parašyto eilėraščio žodžiais:

"Ir Lietuvon, kur caro užtvartų šimtai,
Gabena žydas mano tomelius slaptai".

O kur mūsų pačių šiandieniniai Valančiai, Sideravičiai ir Bieliniai?

Atleiskite, kad aš čia Nagio naujos knygos proga taip ilgai neprieinu prie jos aptarimo. Bet argi galima aptarti bei interpretuoti gero poeto knygą laikraštiniame žodyje. Ar negeriau tad viena kita su poetu susieta digresija atskleisti bendresnį jo kelio vaizdą, jo buvimą dabarties kontekste ir visose kūrybos bendruosiuose bruožuose. Ypač kai jau beveik 60 metų poeto žemiškoji kelionė atneša ant mūsų dvasinės puotos stalo puikiai prinokusį kūrybinį derlių.

Atsimenu pirmuosius Nagio eilėraščius 1937 — 1940 metais Ateityje, Naujojoje Romuvoje, ir Židinyje. Iš karto visa tai buvo mūsų poezijoje kažkas labai naujo. Su Nagio mūsų poezijoje atsirado geras eilėraštis be maioriško rimo, bet su pabrėžtinai akcentuojama eilėraščių gelme. Studentais būdami, skaitėme tada tokius jo eilėraščius, jais grožėjomės, ir tai buvo didelė naujiena tarp tada labai madingų. B. Brazdžionio, A. Miškinio, J. Aleksandravičiaus — vėlesnio Aisčio ir Salamejos Neries posmų. O Nagys, dar būdamas Kėdainių gimnazijos gimnazistas, 1939 metais užgriebė visai ką kitą ir kitaip. Štai tų metų jo eilėraštis "Didžioji naktis".

Kai jis pravėrė pirmą kartą
kūdikio akis —
dangus su žvaigždėmis jose
paskendo.

Ir jis žiūrėjo:—
kaip Motinos ir Tėvo bailios
rankos
Jo kūną segė kailiais, nes
naktis

buvo šalta ir didelė:
joje sutilpo bokštai
miegančiais varpais

(Nukelta į 2 psl.)

Kultūrinių renginių ir kultūrinių poreikių menkėjimas nuo lietuviškųjų pastogių atbaldo ir bent kiek šviesesnį mūsų jaunimui. O toks reiškinys yra lemtingas ateičiai, kuri gali likti be jokio ryškesnio kultūrinio turinio, be kūrybinės dvasios, artėjanti prie išeivijos gyvasties karsto.

Tokiame primityvėjimo pavojuje kultūrinio lygio kilstelėjimas šiandien turėtų būti pats didysis rūpestis ne tik pavienių šviesuolių galvose, ne tik atskirų kolonijų veikloje, bet ir bendruomeninėse pastangose, net ir pramatomo kultūros kongreso planuose. k. brd.

Žmogaus ir paukščio draugystė

(Atkelta iš 1 psl.)

ir aukštos trapios palmės,
sutikusios atjojančių karalių
eiseną;
ir žerinti žvaigždė, kurią
kažkas ant delno
Padėjęs nešė dangumi...
...tokia didžiulė buvo ta naktis!
Bet Vaiko akys buvo dar
didesnės,
ir tokios naktys — kaip žuvis
gelmėn — jose pakęsta.

Tai buvo aiškus vakarietiškos poezijos dvelksmas, perėjęs per lietuviškąją Nagio širdį. Ligi tol mūsų eilėraštis buvo paprastai kotiruojamas kaip daina, kaip giesmė, kaip grynai egotistinių bei tautinių jausmų išraiška, kaip satyra ar kaip futuristiškas maivymasis. Visa tai pas mus atsiradavo, net labiau nusižiūrėjus į Rytus negu į Vakarus. Beveik sunkiai suprantama, kaip nepriklausomybės metais Vakaruose studijavusieji Mykolaitis - Putinas, Sruoga, Binkis ir Kirša grįžo iš ten vakarietiškos dvasios beveik nepalietę. Ogi Vakarų Europoje tada poezijos baruose dominavo tokie milžinai kaip Rilke, George, Valery, Claudel, Pege, Yeats, Eliot ir kt. Reikėjo tada dar Vakarų Europos nematytą Nagio, kad ir Lietuva pasiektų ir čia sulietuotų vakarietiškos poezijos dvasią. Reikėjo Nagio, kad balsinė giesmė taptų giliai asmeniška, o drauge ir bendra malda, reikėjo Nagio, kad džiaugsmas ir kančia mūsų poezijoje išsiskintų kaip žmogaus bei žmonių egzistencinių rūpesčių dalis, kad būtų persunkta filosofinio mąstymo, bet ir nešama poezijos sparnų.

Nagio poezija — iškilus patoso poezija, kurioje viskas sutelpa, pradedant čiurlioniška vakaro tyla ir baigiant kone kosminiu griausmu. Tai labai plati amplitudė, taip aiškiai regima pirmuosiuose trijuose jo rinkiniuose: „Eilėraščius“ 1946 m., „Lapkričio naktys“ 1947 m. ir „Saulės laikrodžiuose“ 1952 m.

Ketvirtoji Nagio poezijos knyga yra „Mėlynas sniegas“ 1960 metais. Jau spalvinė savoka pavadinime sako, jog tai yra plati tapybinių vaizdų knyga. Nepaprasto grožio metų laikų vaizdai ir elementai, kaip ugnies, akmenų ir vandens, prakalbinimas sudaro patį didįjį šios knygos svorį. Tai lyg ramus poeto atsidūsimas ir kvepėliojimas prieš naują ir svaginantį skrydį.

O tas skrydis ir buvo su mūsų mitologijos bei pasakų paslaptingu skraiduoliu aitvaru. Penktoji knyga pasirodė 1969 metais, ir pavadinta „Broliai balti aitvarai“. Knygoje užburia labai naugiškas atsigręžimas į lietuviškąją folklorą ir į savo tautos praeities bei dabarties kryžkelius, tačiau broliu vadinant kiekvieną šios planetos žmogų. Šios knygos ir apamai visos Nagio kūrybos šedevras yra „Poema apie brolių“, parašyta moderniomis, nerimuotomis, epiškomis terminomis.

Na ir šeštoji Henriko Nagio knyga yra praėjusiais metais išleistoji ir pavadinta „Prisijaukinti skali“. Sakalo įvaizdis čia yra visos knygos vedamoji jungtis. O kas iš tikrųjų yra tas Nagio sakalas? Sakytum — viskas. Ir visai realus paukštis, ir poeto svajonė, ir pats poetas, ir jo šiaurietiškoji egzistencija ir net pati mirtis, kada, poeto žodžiais, —

ir tyliausia tylė nutyla,
kai rankoje šaltą ir pilką
sakalą savo laikai (66 psl.)

Tačiau šalia dažname eilėraštyje sklandančio ir visą knygą struktūrinę prasmę apjungiančio sakalo puslapiais driekiasi, kaip klasikiniame simfonijoje, dar ir antrasis motyvas — tai pirmą kartą lietuvių lyrikoje tokiu inten-

syvumu apdainuotoji šiaurės. Pats poetas gyvena toli šiaurėje, Montrealy, ir įvairiomis progomis, turbūt labiausiai kaip prisiekęs žvejys, nusibasto dar toliau į šiaurę. Šiaurė čia knygoje yra ir visai realus geografinis terminas, ir šiaurietiškas gyvenimo būdas, ir niekuo nesuteptos baltos ir skaidrios svajonės metafora, net ir išpūdinga, viską stingdančios mirties dekoracija. Šiaurės motyvas šioje knygoje taip stipriai ir giliai užakcentuotas, jog galima drąsiai rašyti visą studiją apie šiaurę Nagio poezijoje.

Lig šiol panaši egzotinė naujiena mūsų poezijoje buvo atogrąžų motyvas Brazilijoje gyvenusio ir ten 1975 m. mirusio Venencijaus Ališo kūryboje. Tai tiesiog lietuviškasis Gauguinas mūsų raštijoje. O dabar štai turime ir egzotiškąją šiaurę. Ir jeigu pagreičiu skaitai Ališą ir Nagį, tai pergyveni tokį jausmą lyg iš karšto geizerio šoktum tiesiog į leduotą eketę. Kad būtų ryškiau apie ką čia kalbama, štai pora pavyzdžių. Pirmiausia Ališo.

PAUKŠČIO DAINA
Auga medis ant uolų pilkų —
Pirmą kartą man medžio pagailo.
Virpa paukštis lizde ant šakų,
Plunksną numeta dailią.
Leopardo oda ištiesta
Po medžių ant akmenų samanoto.
Tarp kalnų dreba saulė
Karšta —
Paukštis ima giedoti.
Klausio mirta kaitros tyloje,
Alpdama savo žiedu.
Tos dainos — tos mįslingos
Gaidos —
Pilnos tolimos. Mirštantis
Aidas
Ligi ryto blyškios valandos
Kerės žvėris palaidus.

Ir Nagio šiam sezonui labai tinkantis eilėraštis, pavadintas, „Pavasarijant“, bent pirmoji jo dalis:

Iš Arktikos pučia lėtai
Šiltėjantis vėjas.
Ledo lytis
Plaukia pavandeniui:
Bokštai balti
po vandeniu.
Baltos Arktikos meškos
taikosi sauleje.
Vakar pasėjau saulėgrąžas.
Užkūriau lauką.
Klausausi vėjo
eglių viršūnėse.
Plešėję ledas.
Properšoj plaukioja
linksmas ir raudona
plūdė.
Pumpuruose
poška
pavasaris (27 psl.)

Su tuo šiaurietišku Nagiu ir su ta jo sukilinta šiaurė atmintin grįžta būdingi ir gana linksmi atsiminimai. Kadaise žeminiškams leidžiant „Literatūros lankus“, turbūt 1953 metais ir redakcinį posėdį Baltimone turėjo atvažiuoti Nagys iš Montrealio. Buvo tai balandžio mėnesio antroji pusė, arčiau ir pabaiga. Baltimorėje tuo laiku dieną temperatūra jau pakyla per 80 laipsnių. Anais laikais dar nebuvome pratę skraidyti lėktuvais, ir Nagys turėjo atvažiuoti traukiniu. Tai per karštį vienmarškiniai nuėjome su A. Nyka - Niliūnu Nagio pasitikti Baltimorės geležinkelio stotin. Traukinys sustoja, ir iš jo kone atogrąžinė ugnis išlipa Nagys, apsisvilęs kailiniais, su storiomis vilnoniu šalikais, su kaliošais, su pirštinėmis. Negaliu čia prisiminti, ar turėjo kepturę. O jeigu

būtų turėjęs, tai ir ji būtų buvusi iš baltosios meškos kailio. Mudu su Niliūnu pagavo juokas. O Henrikas su labai rimta intonacija paklausė: „Ko judu juokiamės — pas mane dar žiema ir sniegas“. Ir ta žiema, ir tas sniegas buvo ištarti su kone apeigine moduliacija.

Grįžtant ir vėl prie naujosios Nagio knygos, galima būtų dar ilgai kalbėti apie temos ir formos meistriską sulydytą detalę. Bet tai jau būtų visos studijos uždavinys. Tad, viską trumpinant, vis dėlto dar tenka suminėti, irgi kaip savotišką naują šiaurietinę Nagio poeziją, jos raidoje, rimuotų klasikinių eilėraščių gausą šios knygos puslapiuose. Šalia jam būdingų anksčiau nerimuotų posmų, šiandieninis Nagys tarsi demonstruoja, kad jį meistriskai valdo ir griežtąją klasikinę formą. Tebūna tai pavyzdys jauniems mūsų poetams, kuriems dažnai atrodo jog poezija yra tik žodžių pasimėtymas kaip kur papuola. Tačiau neužtenka spontaniško įkvėpimo, reikia ir būtinio žinojimo visų literatūrinių plonybių, kad būtų sukurti tokie šios Nagio knygos posmai:

Niekad neparduok savęs. Tegū
išrinktėjie išsoka išrinktųjų.
Tu palik tarp paprastų ir tarp
pilkiųjų,
būk pažemintųjų brolių ir
draugu.
Dalia jų ir duona jų primk.
Neišsivadėk jų lig paskutiniosios.
Ir kalbėk tik jiems ir tik už
juosius.
Būki nebylio burna ir neregio
akim.
Būki dulke dulkėse ir pelenų
tarp pelenų.
Vieniš vienintele viltim,
vienintele paguoda.
Tuo, kurs nieko neima ir viską
atiduoda.
nuolat alkanu tarp nuolat
alkanų (14 psl.)

Šitas žmogaus su žmogum tiesiog kraujo ryšias artumas jau dinančio tiesioginio knygoje pasiekia su, sakytum, šeimos trip-tiku — trim eilėraščių, tartais tėvui, motinai ir seseriai.

Kai čia išsivijoje gimtoji mūšis kalba skursta ir menkėja ne tik kasdieninėje šnekoje, ne tik laikraščiuose, bet ir rašytojų knygose, tai Nagys lietuviškam žodžiui toli gražu nepraradęs reikšmės ir nuojautos. Eilučių detalėse tiesiog matai, kaip jis galinėjasi ne tik su tiksliai ir kūrybingai ieškoma žodžio prasme, bet ir su žodžio skambesiu, net su reikšminiu jo garso atolepiu ir norimą išgauti vaizdą. Štai pavyzdžiui posmas, kurio paskutinėje eilutėje besikartojančios š, g, r, k, ir d garsų samplaikos sukelia byrančios krušos ar pilamų grūdų girdimąjį įspūdį, o antroji trielio posmo eilutė su kitokiu ty pačių garsų susstatymu jau pabrėžia išalusio grūdo kietumą.

Šiaurėje miega mano žemės
ortojai
po kietu, kaip suomių tūnagas
grūdų.

Snara kruša kaip grūdai
pilami ir aruoda (15 psl.)

Arba kokį saulėleidžio nykumą ir gūdaus virpulio įspūdį iliustruoja šios miniatiūros pastelinėse eilutėse gerai atitinkančios vietose padėti r, b ir d garsai:

Tavo lediniai pirštai, žiema,
man akis išvilio.
Tu saulę pasiėmė,
kai jinai
vakare, ilgai kraujuo-dama,
drebėjo erkštyje (44 psl.)

Taigi, sveikindami poetą su nauja ir labai įsimintina knyga, linkime, kad ir ateinančiais metais pasiektas šešiasdešimties metų būties lėtvėjimas peržengtas į naujos kūrybos nesibaigiančius barus. O šios knygos paskutinį puslapį užversdami, jos žodžiais tariame:

Jurgio Jankaus „Anapus rytojaus“ Rochesteryje

Jurgio Jankaus romano „Anapus rytojaus“ sutiktuvės Rochesteryje (1979. III. 24) iš kairės: Nijolė Dėdinienė, Kotryna Janickienė, Gailutė Skučienė ir Jurgis Jankus.

ANTANAS KLIMAS

Rochesteryje jau keleri metai veikia LB kultūrinė sekcija, kuri yra suorganizuojanti keliolika labai idomių kultūrinių susiejimų; tai buvo daugiausia individualių rašytojų vakarai bei apskritai naujai išleistų knygų sutiktuvės. Ši sekcija veikia be jokių išskirtumų, be stambių valdybų: jos organizacinę gyvybę, jeigu taip galima išsireikšti, palaiko keli žmonės, kuriems rūpi lietuvių kultūros gilesnis pažinimas bei paskleidimas savo klonijoje, arba parapijoje. Paprastai gražus būrys susirenka į tokias šios sekcijos renginius.

Šeštadienį, kovo 24 dieną, ši sekcija suruošė naujojo Jurgio Jankaus romano „Anapus rytojaus“ sutiktuvės. Paskaita apie šį naują Jankaus romaną skaitė Gailutė Skučienė. Gailutė (Vaičiūnaitė) Skučienė yra prancūzų bei lyginamąją literatūrą studijavusi Douglas kolegijoje, vėliau Maryland universitete, o dabar rašo disertaciją Pennsylvanijos universitete. Prancūzų literatūros paskaitų ji taip pat yra klausiusi ir Rochesterio universitete.

Šioms sutiktuvėms vadovavo Nijolė Dėdinienė, kuri savo trumpose įvadininėse pastabose pasižiūrėjo naujojo romano pasirodymą ir supažindino susirinkusiuosius su prelegente. Skučų šeima jau keleri metai gyvena Rochesteryje. Dr. Ginas Skučas dirba mokslinio tyrimo darbus Rochesterio universiteto medicinos fakultete, rašo mokslinius straipsnius, suredagavo svarbią savo srities knygą. Trys Skučų vaikai lanko Rochesterio lietuvištinę mokyklą. Visa šeima veikia labai gyvybingai parapijos, skautų, LB gyvenime.

Savo paskaitoje Gailutė Skučienė trumpai panagrinėjo moderniojo romano istoriją, ypač remdamasi moderniojo prancūzų romano išsivystymu per pastaruosius du dešimtmečius. Modernus romanas pakeitęs vadinamąjį realistinį romaną, kuris stengėsi gyvenimą vaizduoti realistiškai, kartais net smulkmeniškai aprašydamas veikėjų fizines bei dvasines charakteristikas bei realiai vaizduodamas jų gyvenamąją aplinką. Moderniajame romane realus gyvenimas yra ištisai perleidžiamas per rašytojo prizmę ir

Kaip diena ir naktis.
Kaip gyvastis ir mirtis.
Kaip žiemą žydinti ryškė —
nuostabičiausia išlikęs
žmogaus
ir paukščio
draugystė (17 psl.).

skaitytojui pateikiamas savaip. Moderniajame romane nesą chronologiškai einančios fabulos, kartais net pagrindinių veikėjų kairie brožai nesą aiškūs. Čia yra galimi visokie „šokinėjimai“ laiko atžvilgiu; čia galima rasti fantazijos, sapnų, gyvenimas čia gali būti nerealaus, bet pavaizduotas pagal rašytojo nuotaiką ir įgeidžius. Dažnai net pagrindinių veikėjų vardai suzinomi tik gerokai perskačius... Tuo atžvilgiu naujasis Jurgio Jankaus romanas „Anapus rytojaus“ priklauso šių modernių kultūros gilesnis pažinimas bei paskleidimas savo klonijoje, arba parapijoje. Paprastai gražus būrys susirenka į tokias šios sekcijos renginius.

Prelegentė čia trumpai papasakojo pirmojo romano „rato“ turinį, kuris paskui tam tikrais šuoliais yra tarsi kartojamas, tarsi tiesiamas, tarsi papildomas. Kai kurie romano įvykiai tikrai yra realūs ir realistiški, bet kiti yra neaiškumo plotmėje. Tokiu būdu aiškiai matyti, kad Jurgis Jankus, ligi šiol rašęs daugiau ar mažiau realistinio pobūdžio roma-

nus bei noveles, su šiuo romanu pasuko modernizmo link.

Po šios labai kruopščiai ir aiškiai paruoštos paskaitos kalbėjo pats romano autorius Jurgis Jankus. Jis pažymėjo, kad romano toliau nebetęsias, nežiūrint to, kad kai kurie skaitytojai pasigęs romano „galo“ arba „pabaigos“. Jis taip pat pastebėjo, kad šiame romane bus galima rasti daugiausia paties autoriaus autobiografinių bruožų. Kelis tokius motyvus Jankus čia pat ir suminėjo: gatvė, kurioje romano veikėjas patenka į sniego pusnis, tikrai yra ta Rochesterio gatvė, kuria autorius eidavęs į darbą bei iš darbo... Rochesteryje, kaip žinoma, tikrai būna kartais gili sniego pusnis... Šiaip fabulą šiam romanui rašytojas neįsijęs savaime jau keliolika metų. Jame ar tik sapne, ar tik veikėjų suaudrintoje vaizduotėje. Pagaliau ir pats romanas, užvertus paskutinį puslapį, atrodas tarsi būtų nebaigtas, tarsi skaitytojas dar ko lauktų.

Toliau rašytojas Jurgis Jankus, ligi šiol rašęs daugiau ar mažiau realistinio pobūdžio roma-

ri, perskaičiusi rankraštį, pasiūlė kelių pavadinimų, iš kurių autorius pasirinkęs „Anapus rytojaus“. Mat, Jankus pasisakė, kad dažnai turis sunkumų pasirinkdamas kokią kūrinių pavadinimą: parašas novelę ar romaną, o pavadinimo negali surasti.

Rašytojas taip pat viešai padėkojo keliems jo raštų gerbėjams bei mėgėjams, kurie sumetę tam tikrą sumą pinigų, kad leidykla galėtų imtis išleidimo, nes su mūsų knygų leidimu darasi vis sunkiau ir sunkiau. Knygos mėgėjams turėjo būti ištiktos irištos knygos, bet jos nespėjusios paštu atkelti...!

Pabaigai Jurgis Jankus paskaitė trumpą novelikę „Karštis“, kuri vasariškai nuteikė dar žiemos šalčiais gyvenančius klausytojus.

Po programos buvo Jurgio Jankaus gerbėjų (kelių darbuotojų, paruošti skanus tortai ir kava. Dar ilgokai tęsėsi diskusijos bet pokalbiai.

Reikia dėkoti LB kultūrinei sekcijai, prelegentei Gailutei Skučienei, knygos mėgėjams ir poniais, kurios suranda laiko tokiems gražiems dalykams pagaminti.

Romaną išleido „Ateities“ knygų leidykla.

ANTOLOGIJOS SVETIMOM KALBOM

JAV LB Kultūros taryba rūpinasi parnginti nedidelių lietuvių literatūros antologijų anglų, ispanų ir portugalų kalbomis. Joms paruošti pakviestas prof. dr. Stasys Goštautas. Taip pat tyrinėjama galimybė paruošti ir išleisti Dnolaičio studiją anglų ir vokiečių kalbomis.

PROF. DR. JUOZO ERETO VARDINIS IR NAUJOS JO KNYGOS

Kultūros taryba pasveikino žymų mūsų kultūrininką prof. dr. Juozą Eretą su vardinėmis ir pridėto 100 dol. dovana. Savo padėkos laiške profesorius rašo: „Dėkoju Jums taip pat už čekį, kuris man palengvins išleidimą naujos knygos, liečiančios lietuvių kalbą. Matote, norėdamas supažindinti visuomenę su šia kalba, dabar ruošiu (vokiškai) literarinį jos portretą“. Ši knyga pasirodysianti ateinančią žiemą. Toliau profesorius mini, kad šiais metais žadanti pasirodyti dar viena jo knyga lietuvių kalba — „Valančiaus šviesa už marių“. Joje būsimanti nušviesta prel. Pranciškaus Juro kultūrinė veikla išsivijoje.

Pavasaris amerikiečio farmoje

Ištrauka iš šiomis dienomis išėjusio romano „Laivai ir uostai“

ALOYZAS BARONAS

Abuėjo prie traktoriaus, kuris stovėjo toliau nuo trobų. Senis apžiūrėjo, po to užlipo ir pabandė įkurti motorą. Užtelėjo perdegusios alyvos ir gazolino juosta, lengvas vėjas ją nunešė tolyn, traktorius urzgė ir judėjo lauko keliuku. Kiek atsilikęsėjo Manikas. Toliau ir arčiau visur augo vieniši medžiai. Balandžio vėjas buvo sausas, drėgna žemė kvepėjo medumi, kalėsi žolė, vingiuoja suartos ir neartos pakalnės ir kalneliai. Visa atrodė įprasta, ir medžiai tie, ir netvaringas sodas, ir kažkur toliau užtvirta spygliuotos vielos tvora, ir geležiniai kuolai, ir debesy viršūčių išlingavusių kalvų. Ariamas plotas buvo didelis. Keturvagis plūgasėjo lengvai ir lygiai vertė žemę. Maset, nieko nesakydamas, apvažiavo visą didžiulį lauką ir grįžęs sustojo prie tebelaukiančio Maniko.

— Lui, dabar tu pabandyk.
Manikas atsargiai apžvelgė plūgo pakelėją, vairs ir stabdžius. Nieko nebuvo

kas jį stebintų. Užsoko ir įjungė bėgus. Milžinas truktėjo ir traukė lengvai ir lygiai. Senis valandėlę žiūrėjo, paskuiėjo iš paskos pernai nuimtų kukurūzų laukų, vėliau pasuko vėl prie vagų ir patenkintas žvelgė į naujas linijas. Plati, juoda juosta buvo vienoda ir lygi.

Manikas laukų platumoje pajuto džiaugsmą. Balandžio vėjas buvo šiltas ir lengvas, pro mažus debesius švystelėdavo saulė. Lauke buvo erdvu ir tame vienodame motoro dūzgesy Manikas galėjo galvoti ir net dainuoti. Jis buvo tam tikra prasme laisvas, jis dirbo, po daugelio metų jis turėjo vilties gauti pinigų ne veltui, bet už darbą, kuris po visų okupacijų nevertingų banknotų dabar atrodė tokie reikalingi žmogaus džiaugsmui ir laisvei papildyti. Apvažiavęs keletą kartų lauką, jis sustojo ir pasikėlęs sėdynėje apsidairė. Laukai ir laukai. Miškeliai, kalvos ir silosos bokšteliai, namai, retai išmėtyti, ir elektros vielos tiesėsi iš kažkur į kažkur. Visa

Nauja Dariaus Lapinsko opera baigta

Pokalbis su kompozitorium apie operos genezę ir pobūdį

Jau ir anksčiau spaudoje vis pasirodydavo žinių, kad kompozitorius Darius Lapinskas rašo naują operą. Vis būdavo laukta darbo pabaigos ir paskutiniojo taško gaidos. Laukta ir vis nesulaukta. Bet štai nugirdome, kad opera jau baigta. Niekuo kitu per daug netikėdami, užkalbiname patį kompozitorių.

— *Tai gi jau opera baigta?*

Taip, galų gale.

— *Užtruko truputį ilgiau, negu pirmos dvi?*

— Niekio nuostabaus, gyvenant tokiame nemuzikiskame krašte. Neturėjau aš tokių liukusinių sąlygų, kaip vienas čionykštis kompozitorius, kad galėčiau nuvažiuoti į Izraelį ir dvejus metus praleisti, beieškodami Dievo balso. O kad ir būčiau turėjęs, kurgi aš beieškosiu savo operos herojaus Don Miguelio balso — Ispanijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Anglijoje, Italijoje, Lietuvoje? Visur jo būta, visur dėl jo nusizūdžiusių metų antkapiai. O kur jo kapas? Kas gali žinoti. Gal jis dar gyvas?

— *Kaip jūs apibūdintumėte sparbiausią šios operos charakteristiką?*

Tai vaizduotės greitumo šokinėjimas charakteriu nuo vieno šimtmečio į kitą, nuo vienos vietovės į kitą, esančią tūkstančius kilometrų nuotolyje.

Kadangi K. Bradūno libretas parašytas, daugiau ar mažiau remiantis Oskaro Milašiaus drama „Miguel Manara“, kurios veiksmas išsiaiškinti Ispanijoje, iš kur tad šie mandrūs nukrypimai nuo originalo ir kodėl?

— Milašiaus drama — misterija „Miguel Manara“ yra turtas gražios moters skeletas, atkastas ir tyrinėjamas besigrožėjančių ja archeologų. Man ir K. Bradūnui atrodė, kad publikai

Kompozitorius Darius Lapinskas

bus idomiau scenoje išvystyti tą gražią moterį gyvą su virpančiomis lūpomis ir rasojančiomis akimis.

— *O pati operos muzika, ar ir ji savo stiliumi šokinės nuo vieno šimtmečio į kitą, nuo vienos vietovės į kitą?*

— Pažūrėkite į šios operos herojų Don Miguelį — klasiško Don Juano tipą — ir tipelį, besivaikantį bet kur pasirodžiusį sijaoną. Vienas per šimtmečius apdainuotas herojus, kitas — ... Stilias klausimas. Nesvarbu, kad bet svarbu kaip.

— *Iki šiol daugiausia jūsų kūrinių uvyro mirties motyvas. Kaip jums vyko susidoro ti šios operos tematika, kurios pagrindė yra romantiškos meilės motyvas?*

— Tai geras mergaitė, — nusijuokė Manikas.

— *Tai geras senmergė, — reikėjo pasakyti, — nusišypojo ji. Vėl į akis Manikui krito jos pora mažų, lyg pelės dantukų.*

— Ne, tu esi visai jauna, — papriestaro Manikas. Jis nuvyniojo vaškinį popierių ir žiūrėjo į baltą duoną ir ant jos beveik tiek pat storio sukratą kumpį ir salotas.

— *Valgyk, — paskui sakys, kaip kaimyno Čester, kad neduodam valgyti, nenoriu, kad mus apkalbėtų.*

— *Jis lietuvis?*

— Lietuvis, bet kalba lenkiškai. Jo šeiminkai lenkai, — mergina žiūrėjo į Maniką, — valgyk. Tu su tuo megztiniu atrodai labai šauniai. Ar nebuvai kada nors jūrininkas?

— Ne, bet laivas sudužo. Bastausi po pasaulį, — jis valgė storą sumuštinį, ir jei duona būtų buvusi juoda, Manikas būtų visai patenkintas.

— *Kai mirsi, visuos pasaulio kraštus liks daug našlių.*

— Esu girdėjęs išmintingos publikos pareiškimus, girdi, kaip lengva Lapinskui rašyti apie mirtį. Kas nors iš solistų užrinka: „Mirtis!“ — būgnai triukšmingai pribloškia publiką — bum, bum, bum, ir reikalingas efektas pasiekiamas. Tačiau teparašo jis ką nors, kada nors apie meilę. Taip ką nors hollywoodiško stiliaus smuiko garsams. Tačiau ne vien tik meilė yra smuiko garsų savininkė. Kai aš kartą paliečiau mirtį, ji buvo tokia šalta, kad mano ausis užpildė smuiko muzika tokių aukštų vibracijų, kurios yra negirdimos žmogiškai klausai.

— *Kas buvo akstinu šios operos parašymui?*

— Kelis kartus buvau pradėjęs rašyti šią operą ir kelis kartus neužbaigiau. Ir gerai. Nemanau, kad anksčiau būtų išėjęs tokia,

kaip dabar. Gi šį kartą, kai jau pradėjau ir užbaigiau, akstinu buvo Lietuvių fondas, paskirdamas per Kultūros tarybą pinigų premiją. Esu labai dėkingas LF pirm. dr. Antanui Razmai, pelno skirstymo kom. pirm. dr. Kaziu Ambrozaičiui, Kult. tarybos pirm. Aleksandrui Radžiui kūrybos progresu man buvo la-

už finansų šiam reikalui paskyrimą, sol. Stasiui Barui ir poetui Kaziu Bradūnui už idėjos puoselėjimą, kad ši opera turi galų gale būti užbaigta, na ir pagaliau, bet ne kiek nemažiau, muz. Aleksandrui Kūčiūnui, kurio visapusiškas angažavimasis šiuo reikalu ir nuolatinis domėjimasis kūrybos progresu man buvo labai miela parama. Tikrai žinau,

kaip dabar. Gi šį kartą, kai jau pradėjau ir užbaigiau, akstinu buvo Lietuvių fondas, paskirdamas per Kultūros tarybą pinigų premiją. Esu labai dėkingas LF pirm. dr. Antanui Razmai, pelno skirstymo kom. pirm. dr. Kaziu Ambrozaičiui, Kult. tarybos pirm. Aleksandrui Radžiui kūrybos progresu man buvo la-

už finansų šiam reikalui paskyrimą, sol. Stasiui Barui ir poetui Kaziu Bradūnui už idėjos puoselėjimą, kad ši opera turi galų gale būti užbaigta, na ir pagaliau, bet ne kiek nemažiau, muz. Aleksandrui Kūčiūnui, kurio visapusiškas angažavimasis šiuo reikalu ir nuolatinis domėjimasis kūrybos progresu man buvo labai miela parama. Tikrai žinau,

kaip dabar. Gi šį kartą, kai jau pradėjau ir užbaigiau, akstinu buvo Lietuvių fondas, paskirdamas per Kultūros tarybą pinigų premiją. Esu labai dėkingas LF pirm. dr. Antanui Razmai, pelno skirstymo kom. pirm. dr. Kaziu Ambrozaičiui, Kult. tarybos pirm. Aleksandrui Radžiui kūrybos progresu man buvo la-

už finansų šiam reikalui paskyrimą, sol. Stasiui Barui ir poetui Kaziu Bradūnui už idėjos puoselėjimą, kad ši opera turi galų gale būti užbaigta, na ir pagaliau, bet ne kiek nemažiau, muz. Aleksandrui Kūčiūnui, kurio visapusiškas angažavimasis šiuo reikalu ir nuolatinis domėjimasis kūrybos progresu man buvo labai miela parama. Tikrai žinau,

kaip dabar. Gi šį kartą, kai jau pradėjau ir užbaigiau, akstinu buvo Lietuvių fondas, paskirdamas per Kultūros tarybą pinigų premiją. Esu labai dėkingas LF pirm. dr. Antanui Razmai, pelno skirstymo kom. pirm. dr. Kaziu Ambrozaičiui, Kult. tarybos pirm. Aleksandrui Radžiui kūrybos progresu man buvo la-

už finansų šiam reikalui paskyrimą, sol. Stasiui Barui ir poetui Kaziu Bradūnui už idėjos puoselėjimą, kad ši opera turi galų gale būti užbaigta, na ir pagaliau, bet ne kiek nemažiau, muz. Aleksandrui Kūčiūnui, kurio visapusiškas angažavimasis šiuo reikalu ir nuolatinis domėjimasis kūrybos progresu man buvo labai miela parama. Tikrai žinau,

kaip dabar. Gi šį kartą, kai jau pradėjau ir užbaigiau, akstinu buvo Lietuvių fondas, paskirdamas per Kultūros tarybą pinigų premiją. Esu labai dėkingas LF pirm. dr. Antanui Razmai, pelno skirstymo kom. pirm. dr. Kaziu Ambrozaičiui, Kult. tarybos pirm. Aleksandrui Radžiui kūrybos progresu man buvo la-

už finansų šiam reikalui paskyrimą, sol. Stasiui Barui ir poetui Kaziu Bradūnui už idėjos puoselėjimą, kad ši opera turi galų gale būti užbaigta, na ir pagaliau, bet ne kiek nemažiau, muz. Aleksandrui Kūčiūnui, kurio visapusiškas angažavimasis šiuo reikalu ir nuolatinis domėjimasis kūrybos progresu man buvo labai miela parama. Tikrai žinau,

kaip dabar. Gi šį kartą, kai jau pradėjau ir užbaigiau, akstinu buvo Lietuvių fondas, paskirdamas per Kultūros tarybą pinigų premiją. Esu labai dėkingas LF pirm. dr. Antanui Razmai, pelno skirstymo kom. pirm. dr. Kaziu Ambrozaičiui, Kult. tarybos pirm. Aleksandrui Radžiui kūrybos progresu man buvo la-

už finansų šiam reikalui paskyrimą, sol. Stasiui Barui ir poetui Kaziu Bradūnui už idėjos puoselėjimą, kad ši opera turi galų gale būti užbaigta, na ir pagaliau, bet ne kiek nemažiau, muz. Aleksandrui Kūčiūnui, kurio visapusiškas angažavimasis šiuo reikalu ir nuolatinis domėjimasis kūrybos progresu man buvo labai miela parama. Tikrai žinau,

Henrikas Nagys

VIENU DU

Tarp penkių baltų beržų,
(jie auga, kaip broliai, iš vieno kamieno)
plačioj karūnoj, kur šiaurės vėjai užia,
tave užaugino lengvi ir permatomi debesys.
Sūpavo šiltos vasarų vėjo rankos.
Dainavo lopšinė ežero vandenys.
Geltono smėlio spalva nudažė saulė akis.

Kai varinėm kalvom ėmė lėkti pikti
rudeniniai vėjai, kai išskrido gailiai gegendamos,
prieš pirmąjį sniegą, laukinės Kanados žąsys,
tu laikiesi, aštriais nagais isikirtęs į šaltą tošį,
aukštai tarp lekiančių lapų. Tada
tau vardą daviau. Pavadinau tave savo sakalu.
Pilką vienišą paukštį. Atsiskyrėlio brolių.
Vienintelę išsipildžiusią savo svajonę.

Žiūrėjai bejausmėm akim į mano ištiestą ranką.
Nelietei maisto. Buvai svetimšalis. Savo vienatvę
gyvenai išdidus. Nenorėjai vergauti niekam. Nei man.
Kentei savo badą ir laukėi mirties.
Ant penkių baltų beržų užaugino vėjai tave.
Tau dainavo skaidrūs šiaurės vandenys.

Kai pirmoji pūga maišė žemę su dangum, tik tada,
prarijai pirmą kšnį iš mano rankos. Jaučiau
koks skaudžiai sprangus
buvo tasai
nelaisvės maistas.

Brendu pusnynais. Eglių šakos lūžta po sniego našta.
Mudu medžiojam kartu: aš žemėj,
tu aukštai ledinėj erdvėj.

ŠIAURĖ

Šiaurėje miega mano miškų medkirčiai
po pusnynų puriais patalais.
Pūgos ūbajai jiems lopšinę nakčia

Šiaurėje miega mano marių žvejai
po skaidria, kaip stiklas, ledo pluta.
Plazda jiems akinanti burių drobė danguje.

Šiaurėje miega mano žemės artojai
po kieta, kaip suomių tūnagas, gruodu.
Šnara kruša kaip grūdai pilami į aruodą.

Šiaurėj su savo svajonėm, žvaigždėm ir vėjais
miega mano seserys, broliai poetai.
Miega ir klausosi amžino žemės kraujo tekėjimo.

Šiaurėje miega visų eilėraščių žodžiai
ir pirmo pavasario potvynio laukia,
kad galėtų pabust ir pakilti kartu su paukščiais.

TĖVAS

Tėvas dabar ilgai sėdi
nejudėdamas
ir žiūri pro langą.
Persodintas Kanados beržas linguoja
tarp Ilinojaus vasaros kaitroje
sudegusių smilgų.
Gluosnių ilgi plaukai plaistosi paukščių pilni.
Tolimam horizonte — Čikagos dūmai.

Ar jo pavargusios akys
mato dabar
gimtojo kaimo spindinčią biržę,
jaunystės draugus, besitaškančius Vaidmino sietuvoj,
Dargio malūno liepų plačias viršūnes
žaliuojančio Zemačių dangaus pakraščy?

Netikėjom tėve,
kad taip abudu,
tylūs kaip akmenys,
numesti už tūkstančio mylių,
žiūrėsime
į tą patį
svetimą
gamtovaizdį
ir matysim:
tu — savo tolimą šiaurės kaimą,
aš — savo niekad neatskrendantį
baltą Arktikos sakalą.

Išmaldos neprašiau. Valgiau duoną juoda
pūslėtom protėvių rankom pasėta,
pro suskirdusius pirštus supiltą aruodan.
Valgiau s a v o vargo duoną — gaižių ir kietą.

Kojom basom išvaikščiojau tėviškes smėlių.
Mindžiau raudoną, kaip kraują, rudensio molį
ir godų juodžemį. Mano senolių
medžiuose tebemiega jų baltos vėlės.

Išmaldos neprašau: sugrįšiu namolei
ne sūnus palaidūnas, bet šeiminkas,
(kas žemės — žemei, kas brolio — broliui)
savo dalies paliktos atsimti.

Pasiimti nuosavą mirtį, kuri kalasi,
kartu su žaliais želmenim už gimtojo sodo,
kiekvieną ankstyvą Zemačių pavasarį
pro juoda, pro trupantį, šiaurės gruodą.

TESTAMENTAS

Nudazykite mano plaukus juoda prieš mirtį,
kad galėtų naktis ramiai miegoti šalia.
Kad nepajęgtų niekas niekad atskirti
kur yra jos, kur mano sapnai ir dalis.

Nudazykite mano veidą žaliai prieš mirtį,
kad galėtų giria ramiai žaliuoti virš manęs.
Kad nepajęgtų niekas niekad atskirti
kur yra medžiai, kur samanės ir kur aš.

(Iš naujos knygos „Prisijauksiu sakalą“)

taip gera toje platybėje, kad Manikas užmiršo, jog jis ne vienas, jog jis tik laikinoje kelionėje į namus, kad jis tik trumpam atvyko į šį kraštą. Visa tai jis buvo daug kartų girdėjęs ir tikėjo tuo ir kitiems sakė, nes ar tikrai jis buvo įmestas į jūrą nuskeisti?

Manikas vėl įjungė greičius, jis vėl pajudėjo ir mąstė, kad tada, kai grįš į savo žemę, galės daug ko pamokyti žemės ūkio darbininkus. Ir jam dabar neatrodė, kad jis pata čia darbininkas, jis čia atlikinėjo būtiną praktiką, po daugelio klajonių ir pasirušimo metų. Manikas niūniau ir vėliau garsiai dainavo, ir atrodė, kad tikrai čia geriau negu fabrike, kur turėjo perdegusios alyvos ir įkaitusio metalo tvankumoj išbūti aštuoneta valandų. Ten būrėsi daugiau žmonių, tačiau ar svarbu kur prabūti laukimo dienas, čia prasmingiau prabūti tas laikinumas, negu kur nors pilname dūmų mieste. Manikas švilpavo, jam atrodė, kad šiuose laukuose daugiau nieko nėra be jo, retai praskrendančių paukščių ir tų juodų linijų, kurios vis rijo ir siaurino pernykščių kukurūzų lauko pilką plotą.

Apie pusian dvilyktą jis pamatė nuo namų keliuku atvažiuojančią mašiną. Jis baigė sukti ratą ir sustojo. Kai pamatė, kad iš mašinos išlipo Katlenė, išjungė motorą ir, nušokęs nuo traktoriaus, nuėjo dirva prie keho galo, kur augo senas, pusiau nudžiūvęs medis ir jo pašaknyje stūksėjo didžiulis, perskilęs akmuo. Į perskilimą buvo prikritę žemių, ir iš ten veržėsi aukštyn nepažįstama

žolė. — Tėvas sakė, kad gerai dirbi, — nuo tolo šaukė Katlenė, — tai atnešiau valgyti.

Manikas sustojo prie akmens po sprogstančiu medžiu. Jis buvo apsvilkęs dar Vokietijoje gautu amerikiečio jūrininko storu, vilniniu, mėlynu nertiniu, ir jam dabar vidudienio saulė lyg pasirodė per šiltą.

Mergina, vilkinti neužsagstyta, margą, tiesiog keistai spalvotą švarkelį, ėjo artyn ir ištisė popierinį maišelį.

— Tai geras mergaitė, — nusijuokė Manikas.

— Tai geras senmergė, — reikėjo pasakyti, — nusišypojo ji. Vėl į akis Manikui krito jos pora mažų, lyg pelės dantukų.

— Ne, tu esi visai jauna, — papriestaro Manikas. Jis nuvyniojo vaškinį popierių ir žiūrėjo į baltą duoną ir ant jos beveik tiek pat storio sukratą kumpį ir salotas.

— *Valgyk, — paskui sakys, kaip kaimyno Čester, kad neduodam valgyti, nenoriu, kad mus apkalbėtų.*

— *Jis lietuvis?*

— Lietuvis, bet kalba lenkiškai. Jo šeiminkai lenkai, — mergina žiūrėjo į Maniką, — valgyk. Tu su tuo megztiniu atrodai labai šauniai. Ar nebuvai kada nors jūrininkas?

— Ne, bet laivas sudužo. Bastausi po pasaulį, — jis valgė storą sumuštinį, ir jei duona būtų buvusi juoda, Manikas būtų visai patenkintas.

— *Kai mirsi, visuos pasaulio kraštus liks daug našlių.*

— Ne, neliks, — pasakė Manikas, jis pats nustebo, kodėl nepasakė, kad liks tik viena. Jį tai išgąsdino ir jis dabar žiūrėjo į merginą, norėdamas ką nors joje rasti nesimpatingo ir net biauzaus. Jis kankinosi, nieko neradamas, ir beveik nudžiugo, prisimines, kad jos kaklas kiek potrupis, tačiau iš priekio to nematyt.

— Jaunas dar, suspėsi rasti moterų kiek tik norėsi.

— Jaunas? Tu juk daug jaunesnė už mane.

— Bet aš mergina ir todėl senmergė. Mus spaudžia iš apačios ir stumia iš rinkos, — juokėsi, — žinai kiek vaikų per metus gimsta Amerikoje, — paklausė ji. Manikas valgė nieko neatsakydamas ir ji pati atsakė, — apie ketvertą milijonų. Taigi du milijonai merginų pradeda mus stumti.

— Bet juk tiek pat ir vyrų gimsta, — jautėsi nepatogiai Manikas.

— Vyrų būna kare, senberniaujai, daugiau jų užmušama keliuose ir darbuose, o tie, kurie lieka, jie vis žiūri į jaunesnes.

— Bet tu vis tiek jauna, — kalbėjo Manikas. Jis dabar paėmė iš jos sodos butelį ir galvojo kuo atkimšti. Paėjęs prie mašinos, užkabino už atitransko atkimšo butelį ir apsiliejęs pirštus kratė ir šluostėsi popieriu.

— Matai, kad sensiu, užmiršau atnešti atkimštuvą, — šypojoji mergina, žiūrėdama, kaip jis dabar valgo užsigėdamas, — suprantai kasmet pora milijonų merginų tampa aštuoniolikmetėmis ir jos dar kartą pastumia vienu laiptu žemyn tas,

kurios liko netekėjusiomis.

— Tai neturi reikšmės.

— Niekus kalbi. Visi visada perka naujausius daiktus ir šviežiausius produktus, kas sena mesdami lauk.

— Tu, Katlene, labai piktai kalbi.

— Ne, ne piktai. Amerikiečiai yra realistai.

— Mažai pažįstu Amerką, žinau, kad amerikiečiai geri ir praktiški, bei geraširdžiai.

— Turėsi daugiau skaityti laikraščių, aš tave pamokysiu anglų kalbos.

— Puiku, ačiū, — atsakė sunerimdamas Manikas, nes visos bėdos daugiausia prasideda nuo kalbos ar kokio kito dalyko mokymo.

— Kiekvieną dieną po valandą skaitysim laikraštį. Kurių žodžių nežinosi, tuos užsirašysi.

— Svarbu daugiau kalbėti.

— Galime, — tarė ji angliškai, — aš galiu pasakyti, kad mano tėvui pasitaikė laimė.

— Kokia? — paklausė angliškai, ne iš karto supratęs ką sako mergina.

— Geram vyrui sudaryti darbo sutartį, — nusijuokė ji, — paimdama iš jo tuščią butelį, — patinka?

— Niekio, bet moteriškas maistas, — norėjo jis pasakyti gėrimas, bet nesusigaudė, ir nuo to juos abu suėmė juokas.

— Ne maistas, bet gėrimas.

— O koks skirtumas?

— Nuo gėrimo sukasi galva.

Manikas norėjo pasakyti, kad sukasi ne

kaip dabar. Gi šį kartą, kai jau pradėjau ir užbaigiau, akstinu buvo Lietuvių fondas, paskirdamas per Kultūros tarybą pinigų premiją. Esu labai dėkingas LF pirm. dr. Antanui Razmai, pelno skirstymo kom. pirm. dr. Kaziu Ambrozaičiui, Kult. tarybos pirm. Aleksandrui Radžiui kūrybos progresu man buvo la-

už finansų šiam reikalui paskyrimą, sol. Stasiui Barui ir poetui Kaziu Bradūnui už idėjos puoselėjimą, kad ši opera turi galų gale būti užbaigta, na ir pagaliau, bet ne kiek nemažiau, muz. Aleksandrui Kūčiūnui, kurio visapusiškas angažavimasis šiuo reikalu ir nuolatinis domėjimasis kūrybos progresu man buvo labai miela parama. Tikrai žinau,

kaip dabar. Gi šį kartą, kai jau pradėjau ir užbaigiau, akstinu buvo Lietuvių fondas, paskirdamas per Kultūros tarybą pinigų premiją. Esu labai dėkingas LF pirm. dr. Antanui Razmai, pelno skirstymo kom. pirm. dr. Kaziu Ambrozaičiui, Kult. tarybos pirm. Aleksandrui Radžiui kūrybos progresu man buvo la-

už finansų šiam reikalui paskyrimą, sol. Stasiui Barui ir poetui Kaziu Bradūnui už idėjos puoselėjimą, kad ši opera turi galų gale būti užbaigta, na ir pagaliau, bet ne kiek nemažiau, muz. Aleksandrui Kūčiūnui, kurio visapusiškas angažavimasis šiuo reikalu ir nuolatinis domėjimasis kūrybos progresu man buvo labai miela parama. Tikrai žinau,

kaip dabar. Gi šį kartą, kai jau pradėjau ir užbaigiau, akstinu buvo Lietuvių fondas, paskirdamas per Kultūros tarybą pinigų premiją. Esu labai dėkingas LF pirm. dr. Antanui Razmai, pelno skirstymo kom. pirm. dr. Kaziu Ambrozaičiui, Kult. tarybos pirm. Aleksandrui Radžiui kūrybos progresu man buvo la-

tik nuo gėrimo, bet po ilgoko galvojimo tepasakė:

— Ir nuo akių.

Sakinys nebuvo taisyklingas, bet mergina suprato, nusijuokė ir stipriai sudavė ranką per jo mėlyną megztuko aptemptą nugarą:

— So long.

— Iki.

Ji palengva sėdo į mašiną. Manikas stebėjo, kol ji apsigrėžė, ir tada nuėjo prie traktoriaus.

Buvo šilta ir giedra. Manikas tebejuto švelnų merginos smūgį į nugarą, ir tai vėl sukėlė nerimą, buvo nesuprantama, kaip galėjo tebejausti jos ranką ir atminti pilkas akis, kuriose blykčiojo anglys.

Traktorių vos įkūrė. Kažkodėl po poros kostelėjimų sustodavo. Susirūpinimas privertė užmiršti akis, smūgį ir pokalbį. Bet po poros minučių traktorių pradėjo bumbėti pavieniai ir lygiai. Manikas vėl važiuojo ratu, kuris vis didėjo ir didėjo plotas juodos žemės, kuris tviksėjo pilkai rusvuose laukuose, kaip juodas ežeras.

Po poros valandų šis milžiniškas laukas saulėje ir vėjyje po truputį keitė spalvą. Jis garuodamas pilkėjo. Kai bebuvė likę vos pora ratų, Manikas staiga išvydo Mastauską. — Ei, Lui, — šaukė jis, — baigi, — bet Manikas negirdėjo ir važiuojo toliau. Jis norėjo baigti. Jam kažkaip patiko tie laukai, ir laisvė, ir pats žinojimas, kad nebėra kitų išlaikomas.

Nauji leidiniai

● **AIDAI**, 1979 m. kovo mėn., Nr. 3. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mas. 02122. Literatūros apžvalgų ir techninis redaktorius — dr. Leonardas Andriekus, O. F. M., Kennebunkport, Maine 04046. Leidžia Lietuvių pranciškonai. Administruoja Benvenutas Ramanauskas, O. F. M., 361 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Metinė žurnalo prenumerata — 15 dol.

Sio numerio autoriai ir straipsniai: Kęstutis Skrupskelis „Etienne Gibson“; Jonas Zdanys „Nakties svajonės“ (eilėraščiai); Rapolas Krassauskas „Nekaltai Pradėtosios Šv. Mergelės Marijos seserų vienuolijos pradžia“ (Putnamo seselių 60 metų sukaktis); Marius Katiliškis „Jaunasis ūkininkas ir stogdengys“ (novelė); Bronius Povilaitis „Genetinė inžinerija“; „Kalba rumunų disidentų rašytojas Goma“ (su rašytoju kalbasi Marija Matulevičiūtė Paryžiuje). Apžvalginėje žurnalo dalyje: Bažnyčia Lenkijoje (J. Vaišnora, MIC). Danguolės Sadūnaitės „Baltas ievos medis“ (premijuotą knygą aptaria Ilona Gražytė — Maziliauskienė); „Tankūs debesys, mažos propertės“ (P. Melniko romaną recenzuoja Viktoras Mariūnas). Numeris papuoštas Halinos Žmuidzinienės, Vlado Vaičiūčio, Romualdo Lankausko dailės darbais ir šiaip nuotraukomis.

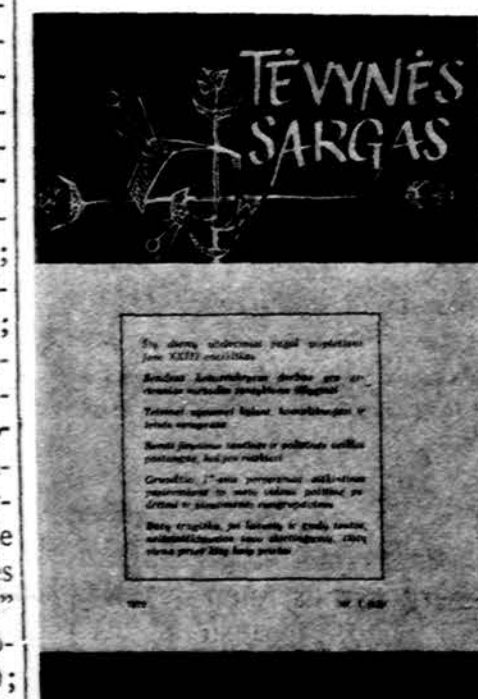
● **ATEITIS**, 1979 m., Nr. 2. Ateitininkų federacijos leidžiamas katalikiškos lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas. Yr. redaktorius — kun. dr. Kęstutis Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, IL 60130. Redaktoriai: Saulius Kuprys, dr. Arūnas Liulevičius, dr. Linas Sidrys ir Aldona Zailskaitė. Šį numerį redagavo A. Zailskaitė. Redakcijos nariai: Jonas Kuprys (fotografija), Roma Olšauskaitė ir Rima Sidrienė. Administruoja Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje — 9 dol., garbės prenumerata — 15 dol., susipažinimui — 7 dol., kituose kraštuose — 7 dol., išskyrus Pietų Ameriką — (5 dol.).

Naujame žurnalo numeryje rašoma apie Oskaro Milašiaus reliatyvumo teoriją; komentuojamas A. Maceinos dialogas su jaunaisiais; keliamas klausimas: elitas, valdovai ar vadovai? žvelgiama į atsinaujinimą, orientacija į lietuviybę; klausima: ką dabar atnešė staigi politinė laisvė Lietuvai? Grožinės kūrybos pus-

lapiuose Mirga Pakalniškytė-Girniuvienė, Linas Rimkus, Ichochas Meras ir kiti. Plati ir gausiai iliustruota Ateitininkijos veiklos apžvalga. Numeris tiek savo temomis, tiek estetiniu puslapių sutvarkymu skaitytoją risti priliša prie giluminių, bet nuo dabarties aktualijų neatsietų temų.

● **LAISKAI LIETUVIAMS**, 1979 m. balandžio mėn., Nr. 4. Lietuvių jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaguoja J. Vaišnys, S. J. Administruoja A. Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata — 8 dol.

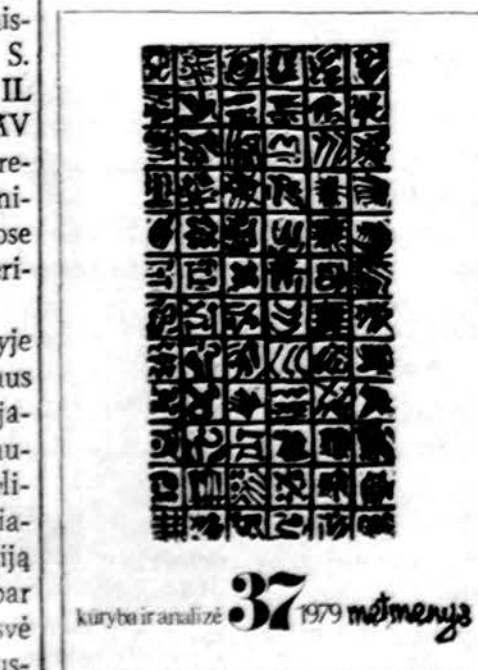
Apie žmogaus prisikėlimą rašo Stasys Yla, apie Asyžių ir Asyžietį — Alf. Grauslys; Vyt. Bagdonavičius duoda Maironio libreto „Kame išganymas“ analizę, straipsnį užvardindamas „Maironis ir Schopenhaueris“. Margi bei įvairūs ir kiti įprastiniai žurnalo skyriai. Pustalpiu iliustruoti Ramintos Jelionytės nuotraukomis.

● **TĖVYNĖS SARGAS**, 1979 m. Nr. 1. Redaguoja Petras Maldėkis, 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas 71901. Administruoja Antanas Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, IL 60629. Leidžia Popiežiaus Leono XIII literatūrinis fondas. Numerio kaina — 3 dol.

Sio numerio autoriai ir straipsniai: P. Maldėkis „Popiežiaus Jo XXIII enciklikos šių laikų situacijoje“; dr. K. Valiūnas „Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo komiteto darbai ir planai“; V. Bagdonavičius „Teisinės sąmonės pabudimas lietuvių tautoje“; pokalbis su Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos pirmininke Gabija Juozapavičiūte; J. Sakas-Sakevičius „Kunigas Juozas Vailokaitis“; Jonas Augustaitis „1926 m. gruodžio mėn. 17 d. perversmas“. Apžvalginėje žurnalo dalyje: laisvinimo organizacijų veikla; Lietuvių ir gudų santykiai ir problemos; kritiškai vertinant (apie prof. J. Ereto leidinį „Blick in die Zeit“).

● **METMENYS**, Nr. 37. Analizė ir kūryba. Redaguoja Vytas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, Pennsylvania. Dailės priežiūra: Vytas O. Virkau. Techninė redaktorė: Henrieta Vepštienė. Administruoja Mary-

Dainuoja Clevelando studentų vokalinis vienetas „Nerija“. Diriguoja vieneto vadovė Rita Klirienė. „Nerijos“ koncertas Jaunimo centre, Chicagoje, įvyks gegužės 6 d. (sekmadienį) 3 val. popiet. Ruošia Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos Rūšys centras. Pelnas skiriamas lituanistikos kursams. „Nerijos“ dainininkų sambūris išvys muzikiniame gyvenime šio metu yra vienas įdomiausių ir pulkiai pasirošusių.

tė Paškevičienė, 3308 W. 62nd Pl., Chicago, IL 60629. Sio numerio kaina — 3 dol. Keturių numerių prenumerata — 10 dol. Kanada ir užsienis — 12 dol. Garbės prenumerata — 15 dol. Leidžia AM and Publications.

Naujame „Metmenų“ numeryje spausdinama: Czeslaw Milosz „Mittelbergheim“ (eilėraščių, vertimas Tomo Venclovos); Rimvydas Šilbajoris „Rūstybės šviesa Kazio Borutos poezijoje“; Vincas Trumpa „Drama istorijoje ir istorinė drama“; Jurgis Janavičius „Pats gyvenimas“ (eilėraščių); Kostas Ostrauskas „Ars amoris“ (sceninis prologas); Zilvė Bilalaitė „Antano Skėmos struktūros ir simboliai“; Vytautas Kavolis „Moralinės kultūros žemėlapis, trajektorijos, įtampos“; Leonas Lėtas „Spanguolinis ūpas“ ir kiti eilėraščiai; Liudas Dovydas „Karalius ir vieversys“ (novelė); J. Jakšas „Svietimo laikmetis ir jo įtaka Jonui Šliūpui“; Algirdas Landsbergis „Pasivaikščiojimas mėnesioje“ ir anti-utopinė tradicija Rytų Europoje. Dokumentacijos puslapiuose duodamas „Trijų pasiuntinių 1939 m. lapkričio 2 d. memorandumas Užsienų reikalų ministerijai“. Apžvalgų ir kritikos skyriuose Vincas Trumpa žvilgtelėja į dr. Antano Maceinos knygą „Filosofijos kilmė ir prasmė“, o J. Zemkalnis recenzuoja Petro Melniko romaną „Debesys ir propertės“.

Numeris iliustruotas Povilo Martinkaus, Zibunto Mikšio, Albino Elksaus, Irenos Mitkutės ir Vytauto O. Virkau dailės darbais ir kitokiomis nuotraukomis.

● **Kazimieras Barėnas, BRITANIJOS LIETUVIAI 1947 — 1973**. Išleido Didžiosios Britanijos Lietuvių sąjunga 1978 m. Spaudė Nida Press. Knyga didelio, puošnaus formato, kietais viršeliais, 366 psl., gausiai iliustruota nuotraukomis, kaina nepažymėta.

Leidinyje pateikiama visos Didžiosios Britanijos rėmuose gana dokumentinis šio krašto lietuvių kolonijų aprašas nuo pokario metų naujos ateivių bangos iki 1973 metų. Padarytas didelis, mūsų emigracijos istorijoje išliekantis darbas.

Apie leidinio genėzė knygos įvadė rašoma: „DBLS XVII suvažiavime 1964 m. buvo iškeltas pageidavimas susilaukti naujo leidinio apie Britanijos lietuvių ir DBLS veiklą. Po to DBLS centro valdyba tą klausimą svarstė ir rūpinosi, tačiau pageidavimas įvykdomas tik dabar. Anuomet, tiesa, buvo pradėta ruošti, bet užklupo kiti darbai ir reikalai, ir to sumanymo vykdymas buvo atidėtas į šalį. Prieš DBLS suvažiavimą 1973 m. DBLS pirm. J. Alkis pajudino visą reikalą iš naujo, tačiau ruošia dar turėjo už-

trukti, nes duomenys nelengvai sugaudomi, tik maža dalis DBLS skyrių ir kitų organizacijų tepaslinko visa ką surinkti ir pateikti apie savo veiklą. Kad būtų ko mažesniai spragi, stengtasi parašytiuosius tekstus siuntinėti patikrinti DBLS skyriams ir kitoms organizacijoms. Toks siuntinėjimas, žinoma, pareikalavo papildomo laiko ir pridėtinio darbo“.

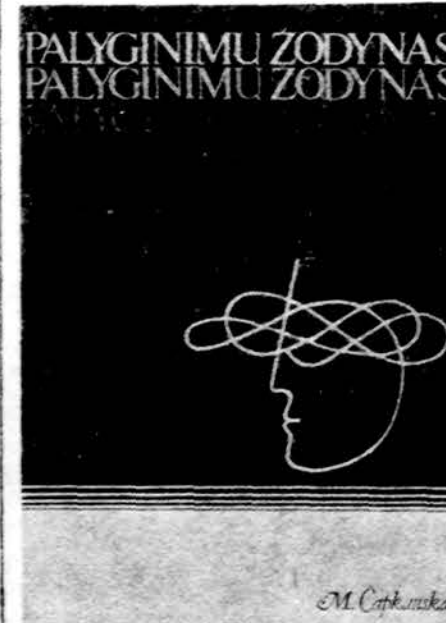
Tad atrodo, kad į veikalo paruošiamąjį darbą ir jo rašymą žiūrėta rimtai, tačiau nesiskubinant. Todėl dabar skaitytojų atiduodamas veiklas džiugina ir istorijai reiklų protą, ir aki, ir širdį. Visa, kas atskirų organizacijų, draugijų, klubų, parapijų ir kitokių apsiųgimų būstuose bei protokolų knygose galėjo per ilgą laiką nusimėtyti ir dingti, dabar patogiai, išliekančiai, skaitytų patrauklioje formoje yra sukaupta viename, imponantiškame leidinyje.

● **M. ČAPKAUSKAS, Palyginimų žodynas. A — Ž**. Viršelis dail. R. Bukausko. Išleista Montrealy 1979 m. Leidinys didelio formato, 296 psl., iliustruotas piešiniais. Autoriaus pratarime, be kita ko, skaitome: „Palyginimai bei apibūdinimai yra labai sena ir savita išminties išreiškimo forma, kadangi jie randami net ir senuose šventraščiuose.“

Laiku pasakytas palyginimas yra pokalbio ornamentas, nepa- mainomas išreiškimo aiškumas, nepa- mainomas samojis“.

Leidinyje sukaupta lietuvių liaudies kalbos palyginimai, nemažai paimta ir iš kitų tautų išminties, taipgi daug palyginių- mų iš lietuvių rašytojų raštų, nevengiant taipgi žinomų var- dy iš pasaulinės literatūros.

Palyginimai sugrupuoti alfa- beto tvarka pagal sakinio pirma- jį raidę. Pavyzdžiui: Abu lygiu kaip dagys su usnia... Agurkai kaip paršukai... — Žemaitė... Aiškus kaip spalio diena, — Ble-

kaitis... Akys kaip buliaus, — Chesterton... Akys kaip žvaigždės. — Tulauskaitė... Akys kaip brolis, už akių kaip vėlnias... Apleistas kaip senelių prieglaudoj. — Amerikiečiai... Aprasoj kaip žviežus sviestas. — Baltušis... Apkaltau kaip putinas. — Kudirka ir t. t. Leidinys gaunamas ir „Drauge“, kaina — 7 dol.

● **PASAULIO LIETUVIS**, 1979 m. vasario mėn., Nr. 2. Leidinys Bendruomenės minčiai ir gyvenimui. Leidžia Pasaulio Lietuvių bendruomenės valdyba. Redaguoja Romas Sakadolskis ir Romas Kasparys. Administruoja Daina Kojelytė. Redakcijos ir administracijos adresas: „Pasaulio lietuvis“, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Spaudžia „Draugo“ spaustuve, 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629. Viršelis ir vinjetės — Romo Kasparys. Metinė leidinio prenumerata — 6 dol.

Jaunų, naujų redaktorių rankose „Pasaulio lietuvis“ tampa vieninteliu tokiu mūsųose bet kadaėjusiu leidiniu: ir žurnalas ir dideliu informacijos šaltiniu. Visos sritys čia apjungiamos bendram lietuvių išlaikymo tikslui. Lygiai dėmesio skiriama ir kultūrai ir politikai, ir aplamai visuomeniniam veikimui. Ir tai viso

Scena iš Chicago Lietuvos operos Donizetti „Lucijos iš Lammermoor“ pastatymo. Choras ir priekyje solistai, iš kairės į dešinę: Antanas Pavasaris, Algirdas Brazis, Stefan Wieli, Jonas Vaznelis, Gina Čankauskienė (sėdi), už jos — Roma Mastienė ir greta jos — Julius Savrimas. Paskutinis „Lucijos“ spektaklis šiandien Marijos mokyklos auditorijoje 8 val. vak.

pasaulio pločiu. Pagaliau ir jaunosios, jau čia gimusios kartos neatšokimas nuo šio leidinio yra taipgi vienas iš reikėtų išvysios kone stebuklų. Šiandieninis „Pasaulio lietuvis“ yra pats didžiausias įrodymas, jog Lietuvių Bendruomenė yra apjungusi visas karkas, pačias gyvatingiausias, o ypač jaunas pajėgas lietuviškajam darbui. Tokio plataus ir įvairaus leidinio Bendruomenė daug kas gali pavydėti, o priešai sprogti pykčiu.

● **NAUJOJI VILTIS**, Nr. 11. Politiko ir kultūros žurnalas. Redaguoja Aleksas Laikūnas. Leidžia Lietuvių studentų tautininkų korporacija Neo-Lithuania ir Amerikos Lietuvių tautinė sąjunga. Administruoja Bronius Kaskaitis 7150 S. Spaulding Ave., Chicago, IL 60629. Titulinio puslapio ir skyrių vinjetės — dail. K. Veselkos. Rankraščius ir knygas paminėjimui siusti: 935 Beverly Road Cleveland Hts., Ohio 44121.

Žurnalo puslapiuose ši kartą: Bronius Nemickas „Eurokomunizmas“, Juozas Jakšas „Vilniaus akademijos pradžia ir lietuviškumo apraiškos“, Vytautas Alantas „Kodėl staigė Gelžinis vilkas“, Jonas Pranas Palukaitis „Prieš 60 metų“, Antanas Diržys „Teisingumas Lietuvos nepriklausomybės 1918 — 1940 metais“. Leonardas Dargis „Nepriklausomos Lietuvos 1937 ir 1939 metų tautinės ir bendrinės pajamos“, „Straipsnių ciklo autorius Leonardas A. Dargis“, Algirdas Budreckis „Martynas Počobutas — Vilniaus akademijos mokslininkas ir rektorius“, Jurgis Gliuda „Laipiai žemyn, laipiai į požemį“, Birutė Pūkelevičiūtė „Pas ponia Justiną“.

Apžvalgų puslapiuose recenzijos: „Lietuvių dainos Amerikoje“ (Stepas Vykintas),

„Akys kaip buliaus, — Chesterton... Akys kaip žvaigždės. — Tulauskaitė... Akys kaip brolis, už akių kaip vėlnias... Apleistas kaip senelių prieglaudoj. — Amerikiečiai... Aprasoj kaip žviežus sviestas. — Baltušis... Apkaltau kaip putinas. — Kudirka ir t. t. Leidinys gaunamas ir „Drauge“, kaina — 7 dol.“

● **PASAULIO LIETUVIS**, 1979 m. vasario mėn., Nr. 2. Leidinys Bendruomenės minčiai ir gyvenimui. Leidžia Pasaulio Lietuvių bendruomenės valdyba. Redaguoja Romas Sakadolskis ir Romas Kasparys. Administruoja Daina Kojelytė. Redakcijos ir administracijos adresas: „Pasaulio lietuvis“, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Spaudžia „Draugo“ spaustuve, 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629. Viršelis ir vinjetės — Romo Kasparys. Metinė leidinio prenumerata — 6 dol.

Jaunų, naujų redaktorių rankose „Pasaulio lietuvis“ tampa vieninteliu tokiu mūsųose bet kadaėjusiu leidiniu: ir žurnalas ir dideliu informacijos šaltiniu. Visos sritys čia apjungiamos bendram lietuvių išlaikymo tikslui. Lygiai dėmesio skiriama ir kultūrai ir politikai, ir aplamai visuomeniniam veikimui. Ir tai viso

Nauja opera

(Atkelta iš 3 psl.)

laimingiausi momentai buvo tie, kai ryte sudraskydavau, ką vakare parašydavau, ir sudraskęs naujai užrašydavau, kas pasamone buvo pramatyta, bet vakare be sąmonės užrašyta.

— O kaip su operos pastatymu? Ar galima netrukus jo laukti?

— „Ir noriu, ir nenoriu, ir dreba man širdis...“ — taip kaip toje Mozarto ariosoje. Noriu, — koks kūrėjas nemorės išgirsti, pasidalinti su visais, kaip nekaltais vaikais, savo dar niekuomet neįžengtos fantazijos plotais. Nenoriu, nes ne visi salėje turės nekaltų vaikų fantaziją. Bet tai ne taip svarbu, — tai ju, ne mano problema. Tačiau kodėl dreba man širdis, tai tas faktas, kad bent pusė to, kas operos partitūroje užrašyta, bus tame pastatyme realizuota. Tokia jau šių laikų kompozitoriaus, lyg betesio tremtinio, dalia. Bet aš moriu ir šaukti „Tikiu“ kartu su tais nekaltų vaikų fantazijos dalininkais.

D. Lapinsko operai skirtoji vakaronė

Šiandien čia spausdintame pokalbyje su Dariusiu Lapinsku apšnekėtoji opera išsamiau ir detaliau bus pristatyta Chicagoje, kultūrinėje penktadienio vakaronėje, jaunimo centro kavinėje. Operinė vakaronė ten įvyks gegužės 4 d. (penktadienį) 8 val. vak. I opera šių dienų muzikinės raidos kontekste žvilgters muzikas Aleksandras Kučiūnas. Libretinė operos pusė nušvies jos libretistas Kazys Bradūnas, temą pakomentuodamas ir šį tą pasakodamas iš operos libreto. Pats kompozitorius Darius Lapinskas viena kita ištrauka pademonstruos operos muziką, padidindamas vokalo bei komentarių. Visą vakaronės programą moduos solistas Stasys Baras. Visuomenė skatinama nauja opera susidomėti ir kviečiama vakaronėje dalyvauti.

„Liepkalnio sodyba“ (R. Spalis), „Po Damoklo kardą“ (K. Radvilionis), „Narsa gyventi“ (Aldona Augustinavičienė), plačiai komentuojami lietuviškos veiklos barai; žvelgiama į politiką namie ir svetur; pagerbiami mirusieji; dairomasi po spaudą ir gyvenimą.

● **MOTERIS**, 1979 m. sausio — vasario mėn., Nr. 1. Lietuvių moterų žurnalas. Leidžia Kanados Lietuvių katalikų moterų draugija. Redaguoja Nora Mulpa- vičienė. Administruoja Bronė Pabedinskienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada. Metinė prenumerata — 7 dol., garbės prenumerata — 10 dol.

● **SKAUTŲ AIDAS**, 1979 m. vasario mėn. Lietuvių skautų mėnesinis žurnalas. Leidžia LSS Tarybos pirmija. Redaguoja Juozas Toliušis, 7220 S. California Ave., Chicago, IL 60629. Administruoja Malvina Jonikienė, 6346 S. Washtenaw Ave., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata — 5 dol.

● **MOSŲ VYTIS**, 1978 m. Nr. 4. Skautiškos minties jaunimo ir vadovų žurnalas. Leidžia Akademijos skautų sąjūdis. Redaguoja Antanas Saulaitis, S.J., 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Administruoja Alfredas Kleinaitis, 11044 W. 84 Place, Willow Springs, IL 60480. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje — 6 dol., kitur — 3 dol. Garbės prenumerata — 10 dol.